

РОЗВІДНИКИ ШАХТАРСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

– Егей! – Наче й на повний голос гукає Володя, але виходить приглушено. Від власного голосу стає тривожно на душі. Здається, кожне дерево спохмурніло, зачаїлося, насторожилось, із-за кожного стежить чуже око. Саме тому він і удає з себе безтурботного хлопця, щоб ніхто не здогадався, що лісом іде розвідник Червоної Армії.

Верхній шар снігу м'який. Учора тільки настелило його. Володя точно й не знає, коли він випав – уранці «чи ввечері: відсипався перед далекою дорогою.

На снігу не видно жодного сліду. Тільки ген між деревами білка проскочила. Боязко виглянула з дупла. Скочила на гілку.

У звірка вогниста шерсть. А від шиї уздовж животика біліє смужка. Очі й носик чорні-чорні. Ніби посмолені. А рухається як швидко! І вгору, і вниз. Тільки шматки кори осипаються на сніг.

Вчула рипіння снігу, стрілою метнулася з гілки на гілку й зникла в дуплі.

Вже з годину йде Володя лісом, а неприємного відчуття, що межує зі страхом, ніяк не може позбутися. То ввижаються вдалині постаті, то чуються чийсь кроки за спиною. До болю в очах вдивляється у ліс. Намагається не зупинятись, не озиратися.

Лісом іти йому ще з кілометр. Потім почнеться село. Потрапити хлопчику треба у самісінький його центр – до церкви. Туди ж, правда іншою дорогою, пробираються зараз ще двоє – Вітя Домашов і Василь.

Зустрітися намічено біля церкви, незважаючи на те, що вона, як казав командир взводу полкової розвідки лейтенант Комаров, по сусідству з поліційною управою. В цей день там збереться на релігійне свято багато народу. Прийдуть і з навколишніх сіл. Отже, чужі будуть не дуже помітні. Далі усі разом хлопці триматимуть курс на Чистякове.

Найчастіше у розвідку Володя ходив з Вітею Домашовим. Інколи з Ванею Вяловим чи Ванею Ткачечком, своїми однолітками. А це Василя з дивізійної розвідки прислали. Він мав бути за старшого в групі. Хлопців це трохи образило. Командира знайшли на два роки старшого. Якщо він уже такий досвідчений, то хай сам спробує. Так ні, без них, бач, не обійшлися. Мовляв, ці місця краще знаєте.

Щоправда, Василь не корчив із себе начальника. Готуючись до операції, все більше розпитував, радився з ними. Домашов, дізнавшись, що відлюдкуватий Володя має йти до місця зустрічі один, не стримався, дошкулив хлопцеві:

– Самому йому веселіше. Чиясь присутність – для нього страшна нудьга.

Володю ще в школі прозивали Мовчуном. Хоча сам він не вважав себе таким. Просто не любив багато говорити.

Якось на уроці писали твір «За що ти любиш свій край?». Наступного дня. Аналізуючи Володину роботу, вчителька сказала:

– Воронін написав гарний твір, у нього багатий словниковий запас.

– Він найбалакучіший серед ребноподібних, – докинув хтось із місця, по-своєму перекутивши слова вчительки. Клас вибухнув сміхом.

За твір він одержав п'ятірку, хоча у тексті й допустив кілька помилок.

Стриманість і розсудливість Володі особливо була до вподоби лейтенанту Комарову.

– Розвідник, – не раз нагадував командир, – повинен зважувати кожне слово. Бо, виявивши непевність перед фашистом чи поліцаєм, може одразу ж викликати підозру. А отже, провалити справу.

Коли підготовка до операції закінчувалась, Комаров поцікавився, чи є у хлопців знайомі у навколишніх селах.

- З цих сіл у Штергрес до школи ходили, – сказав Володя.
- Щоб хто не виказав поліції, що ви в Червоній Армії.
- Навряд чи тут знають про це, – заперечливо похитав головою Вітя. – Звідси до нашого селища далеко.

Все це пригадав Володя, прямуючи лісом. Ось-ось мало показатися село. Вже долинав запах диму і переклик півнів.

Зима щедро насипала снігу. За інших часів тут би вже з галасом і сміхом прокладали стежки діти. Ліпили б снігові баби. А зараз тільки хати сторожко визирають з-поміж заметів. Навіть на вулиці не видно слідів. Іти без стежки важкувато. А хлопчик поспішав. Йому здавалося, що вже згаяв багато часу

Друзі чекатимуть на нього біля церкви не більше півгодини. Стільки ж і він має дождатися їх. Про всяк випадок є резервне місце для зустрічі. На пізніший час.

Володя поправив за плечима парусинову жебрацьку сумку і додав ходи.

Біля церкви юним розвідникам веліли не затримуватися. Бо можуть зустріти знайомі – почнуться розпитування.

До Чистякового йшли не криючись: ганялися один за одним, кидалися сніжками Гру, як велів Василь, продовжили й на станції.

О гак, граючись, перетнули майже всю її територію. Аж коло забрезеїтованих платформ їх зупинили вартові. Хлопці елу хняю пішли геть – мовляв, не можна, то й не можна. Попід вагонами на інший бік.

Минули станцію Тепер – щезнути непомітно звідси. Вони вже почали спускатися з крутого насипу, як хтось окликнув їх:

– Ей, один момент!

Оглянулися всі разом. До них підходив чоловік у цивільному одязі. Вій оглянув кожного, мружачи ліве око, ніби прицілюючись.

– Ви чим тут займалися?

– Я приходив, туди гуди, де працював мій тато, – першим вихопився Володя. Ось із ними.. за компанію. Тато тут, на станції, працював... Спитайте будь-кого.

Чоловік якось дивно потяг носом, ніби принохуючись, чи немає брехні в цих словах.

– Ти його не знайшов? Так? Ходімо. Я тобі допоможу, – взяв за рукав і рушив у напрямку вокзалу

Завів їх у велике приміщення. Біля оббитих дерматином дверей зупинився, обсмикнув пальто.

– Дозвольте, пане начальнику, – улесливо просунув голову в прочинені двері Потім відчинив їх ширше і скомандував хлопцям: –Марш!

Урочисто, ніби хотів сповістити щось надзвичайне, чоловік підійшов до товстого німецького офіцера, який ледве вмівся у великому кріслі за столом Нахилився до нього так, ніби хотів лизнути, і зашепотів щось на вухо.

Вислухавши чоловіка, фашист відсторонив його рукою

– О как! – покосився па Володю.

Потім важко підвівся, похитуючись. підійшов до хлоп'ят. Зупинився навпроти Володі. Погрозово підніс вгору вказівний палець.

– Я хотель слухайт только правда. Што ві дслаль на станція? За неправда – стреляйт! – Хлопець чув голос фа шнета мовби крізь якусь перепону.

Треба, конче треба щось відповісти. Німець питає ж саме у нього. Але що сказати? Від цієї безпорадності губи у Володі затремтіли. Хлопчик схлипнув. Подумав: хан бачать, що він злякався. Тим часом треба зібратися з думками і скласти чітку відповідь.

– Оцей дядя, мабуть, забув мене.. – хлипаючи, почав пояснювати Володя, кивнувши на колишнього чергового по стан-ції.— Я думав, може, зустрінуся з кимось, хто знав мого тата... Мій тато., помер... Я люблю, коли мені розповідають про тата...

Сани порипували на погано иаїждженій дорозі.

«Куди ж мене везуть? – розглядав місцевість Володя. Здається, дорога ця веде на хутір Курінний. А де ж хлопці?»

Поліцай зсадив Вороніа біля хати із зачиненими віконницями. Марудячись із замком, прогугнявив:

– Вештаються тут усякі, а тобі – ночі не спію

Певне, він охоронятиме мене», – здогадався Володя.

Зачинилися двері, клацнув, мов собака зубами, замок. Лунко зарипів сніг під ногами вартового.

Надворі ще не зовсім стемніло, і через щілини у віконницях пробивалося світло. Очі поступово звикали до напівтемряви.

В одній кімнаті було зовсім порожньо, посеред другої стояла довга лава. Володя сів на краєчку і відчув страшенну втому. На душі було неспокійно. Що ж чекає на нього і його друзів завтра? Повезуть у рідне селище з'ясовувати, хто він? Небажані ці відвідини. Ой як небажані. Певне, хтось знає, що він у Червоній Армії.

– Тпру-у, – раптом пролупано біля сусіднього обійстя.

«Може, когось із хлопців привезли? – кинувся до вікна Володя. Шкода, звідси нічого не видно. Вискочив у сіни. Та у дверях хоча б тобі вузесенька щілинка. Хлопчик уважно оглянув сіни, зупинив погляд на стелі. Що то за темний чотирикутник у ній? Чи не хід на горище?

Згори тягло холодом. Отже, у стрісі десь має бути дірка...

Від лісу Володю відмежовувало одне обійстя. Оточена кількома засніженими копичками сіна хата й сарайчик сторожко визирали на дорогу.

Хлопчик перетнув вуличку, перескочив через парканчик, що відгороджував садибу, і впав у сніг. Під копицею, що біля сарая. хтось сидів. Невже німці й на околиці пости повиставляли? На темному тлі лісу вимальовувалася засніжена верхівка копиці. А під нею... справді хтось сидів.

«Ой. та це ж Вітька Домашов!»

...Віддихавшись після тривалого бігу, вже у лісі друзі нарешті дали волю своїм почуттям: обіймали один одного, стусали.

– Кажеш, утік?

– Ти теж?

– Ага!

– Тебе мордатий охороняв?

– Так! А привіз якийсь.. Із підбитим оком.

– Це нашого вартового за подвійну гаву на подвійній петлі повісять,— кинув жарт Володя. Обидва дзвінко розсміялися.

– Може, і Васько був десь поруч? — висловив припущення Володя.

– Здається, ні. Як я зрозумів, комендант його в Чистяковому залишив...

– Шкода, що дріт забрали. То секретна рахівниця була. – Побачивши, що Володя не розуміє, Вітя пояснив: – Звернув увагу на вигини? То позначки... цистерни і навантажені вагони.

– А я склад їхній... з боєприпасами виявив, – сказав Володя.

– Де-е? – Вітя аж рота розкрив від захоплення.

– А як поліцай віз на хутір. Це від вокзалу на п'ятій вулиці Та я зараз на снігу накреслю. Бо, може, тобі першому вдасться пробратися через лінію фронту.

Публикується по: Демьяненко В. Сыны полков. – Киев: Молодь, 1978. – С. 54 – 58.
(на укр. яз.)